

La Casa-Museu Modernista de Novelda

Tate Cabré i Massot
Periodista especialitzada en Modernisme, Novelda

Novelda està situada en un enclavament estratègic com a connexió natural entre el centre d'Espanya i el litoral mediterrani. A principis del segle XX la vila va viure un gran moment d'obertura econòmica i urbanística gràcies a la indústria del marbre, les espècies i el raïm, i va passar a ser ciutat per Reial Decret. La prosperitat dels seus habitants es va traduir en la construcció d'elegants edificis públics com el teatre, el casino, o la biblioteca; i també de fastuosos habitatges privats, de carregades façanes eclèctiques i bellíssims interiors modernistes, més propers a l'Art Nouveau francobelga i a la Secession vienesa que als neohistoricismes catalans o a les formes blanques gaudinians del santuari de Santa Maria Magdalena, situat als afores de la ciutat.

El més ostentós d'entre tots aquests edificis particulars va ser la Casa Navarro, llavors coneguda com "la casa de la Pitxoxa" –per causa del renom de la seva propietària–, i actualment Casa-Museu Modernista de Novelda. Va ser construïda a tot luxe entre els anys 1900 i 1903 per l'arquitecte murcià Pedro Cerdán Martínez (1862–1947), autor d'una desena de destacades obres modernistes a tota l'àrea, per encàrrec d'una acabalada dama que volia deixar constància simbòlica del seu fulgurant ascens social. L'hisendada Antònia Navarro Mira, àlies "la Pitxoxa", era filla única i hereva de Lluís Navarro, un propietari rural que havia fet fortuna exercint de banquer a la zona i havia adquirit diverses cases al carrer Major de la ciutat, l'artèria més important, amb la finalitat d'enderrocar-les i obtenir un solar ben senyorívol.

Antònia Navarro hi va fer aixecar un sumptuós palauet urbà i el va inaugurar amb gran pompa el 1905 pel casament d'una de les seves filles. Havia quedat vidua de molt jove, portava amb molta sagacitat els negocis familiars i va aconseguir multiplicar les seves finques i millorar el seu estatus social adquirint part del marquesat de La Romana, on la família va estuejar a partir de llavors. Per deixar constància de l'abast del seu patrimoni va fer pintar les seves múltiples possessions, una a una, a les rajoles esmaltades que encerclen encara avui el pati porticat de la casa.

Detail of wrought iron banister / Detall de barana de forja

Antònia era una matriarca de gran personalitat, que es va fer construir a mida l'habitatge més llampant de la ciutat com a quarter general des del qual mouria els fils del seu petit empori. Així, només una part de l'edifici està dissenyat per a la vida familiar –l'apartament–, mentre que la majoria d'estances van ser pensades per a les relacions públiques: l'immens rebedor, les sales de visita, el gabinet, el claustre-pati interior, l'oratori, i sobretot l'espectacular saló de ball al qual s'accedeix per una magnífica escalinata en espiral, que és el senyal d'identitat visual de la casa a totes les publicacions on apareix.

Però l'edifici va perdre la funció per a la qual havia estat projectat amb l'adveniment de la Guerra Civil (1936–1939), en ser ocupat per oficials de l'exèrcit italià. En aquesta etapa va patir un greu deteriorament del parquet i va perdre la major part del mobiliari original. Els descendents d'Antònia Navarro es van traslladar a Madrid i mai no van tornar a habitar la casa; quan

La majoria d'estances van ser pensades per a les relacions públiques

visitaven Novelda s'instal·laven a La Romana. Posteriorment l'edifici va ser cedit a l'orde religiós de Sant Josep de Cluny que hi va instal·lar un col·legi de nenes: el saló de ball va ser convertit en capella i els dormitoris en aules. Part de la decoració inicial es va perdre definitivament. Sortosament, l'any 1975 la Caixa d'Estalvis de Novelda va adquirir l'immoble amb finalitats socioculturals i dos anys més tard va endegar una restauració gràcies a la qual la Casa-Museu, avui propietat de la Fundació Cultural de la Caja de Ahorros del Mediterráneo, constitueix el millor exemple de manifestació modernista fora de les rutes més conegudes d'aquest moviment. [L7](#)

The dining room, now fully restored and decorated with period furniture
El menjador, avui totalment restaurat i decorat amb mobles de l'època

Novelda's Modernista House-Museum

Tate Cabré i Massot
Journalist specialised in Modernisme, Novelda

Novelda lies in a strategic location forming a natural link between central Spain and the Mediterranean coast. In the early 20th century the town experienced a major economic and building boom thanks to the marble industry, spices and grapes and was declared a city by royal decree. The prosperity of its inhabitants was reflected in the building of elegant public edifices such as the Theatre, Casino and Library. Equally, splendid private houses were raised, with heavily laden eclectic façades and beautiful Modernista interiors that owe more to Franco-Belgian Art Nouveau or Viennese Secession than to Catalan neo-historicism or the rounded soft Gaudi-like forms in the Santa Maria Magdalena shrine outside the city.

The showiest of all these private houses was Casa Navarro, then known as "Pitxoxa's House" (due to the owner's nickname) and now Novelda's Modernista House-Museum. It was built in grand style in 1900-03 by the Murcian architect Pedro Cerdán Martínez (1862-1947), who left behind close to a dozen important Modernista works around the area, for a wealthy lady who wished to make a symbolic statement of her rapid rise in society. Antònia Navarro Mira, aka La Pitxoxa, was the only child and heiress of Lluís Navarro, a country property owner who had made his fortune as a local banker and acquired a series of houses on the main street of the town, Carrer Major, with the idea of demolishing them to make way for a

The majority of the rooms were conceived for public relations

The spectacular stairwell is one of the best-known features of the house
L'espectacular escala és un dels trets més coneguts de la casa

© The Ober

sizeable piece of land on which to raise a house fitting his position.

Antònia Navarro had a sumptuous town house raised on the site and made a grand opening in 1905 on the occasion of the wedding of one of her daughters. She had been widowed very young and ran the family business astutely, managing to buy still more properties and improve her social status by acquiring property from the marquis of La Romana, where the family would spend the summer from then on. To show just how well-off she was, she had each of her many properties painted on the enamelled tiles that still surround the house's porticoed courtyard today.

Antònia was a matriarch of considerable character, who had the city's most outstanding dwelling made to measure for herself as the HQ from which she controlled the strings of her little empire. Thus, only a small portion of the building (the apartment) is designed with family life in mind. The majority of the rooms were conceived for public relations: the immense reception room, the rooms for visitors, the study, the inner cloister-courtyard, the chapel and, above all, the spectacular ballroom reached by a magnificent spiral staircase. This latter image is the house's visual call sign in any publication in which it appears.

© The Ober

Sculpted detail of a corbel / Detall escultòric d'una mènsula

With the Civil War (1936-39), the house lost its original function and was occupied by Italian army officers. In this period, the parquet suffered greatly and most of the original furniture disappeared. Antònia Navarro's descendents moved to Madrid and never again lived in the house - when they visited Novelda they went to La Romana. Later the property was handed over to the religious order of St. Joseph of Cluny, which set up a girls' school there. The ballroom became the chapel and the

© The Ober

Main façade / Façana principal

bedrooms classrooms. Some of the original decoration was lost for good. Happily, the Caixa d'Estalvis de Novelda savings bank acquired the building in 1975 to use it for socio-cultural purposes and two years later began restoration. Thanks to that work, the House-Museum, now owned by the Caja de Ahorros del Mediterráneo bank's cultural foundation, constitutes the best example of Modernisme away from this movement's better known routes. [VR](#)